

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 października 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z urzędu ponownie ustalił wartość kapitału początkowego W. H. na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1060,71 zł ustaloną w decyzji z dnia 21 kwietnia 2004 roku o ustaleniu kapitału początkowego; przyjęto łącznie 19 lat, 11 miesięcy, 1 dzień, tj. 239 miesięcy okresów składkowych oraz 2 miesiące, 6 dni, tj. 2 miesiące okresów nieskładkowych; wysokość 24% kwoty bazowej wyniosła 293,01 zł.; współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 64,08%; średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat przyjęto w ilości 209 miesięcy; w związku z powyższym wysokość kapitału początkowego ustalona na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniosła 96 902,85 złotych; do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił okresów: od 1 sierpnia 1981 roku do dnia 30 września 1981 roku, od dnia 21 grudnia 1981 roku do dnia 24 grudnia 1981 roku, od dnia 21 października 1987 roku do dnia 20 listopada 1987 roku, gdyż w tych okresach ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym. (decyzja – k. 28-29 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 29 października 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku W. H. z dnia 16 września 2021 roku przyznał mu emeryturę od dnia 9 października 2021 roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. Wskazano, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 113786,24 zł;
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 493186,27 zł
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 204,30 m-cy
- wyliczona kwota emerytury wynosi 2970,99 zł

$((...),24 + (...),27)/204,30=2970,99 \text{ zł}$

Wskazano, że wypłata emerytury podlegała zawieszeniu, gdyż ubezpieczony kontynuował zatrudnienie.

Ponadto organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy rekompensaty ponieważ na wymagane co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień 31 grudnia 2008 roku nie uznano żadnego okresu.

Wskazano, że jako pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie przyjęto okresów zatrudnienia: od 1 września 1978 roku do dnia 31 grudnia 1981 roku oraz od dnia 1 maja 1986 roku do dnia 31 grudnia 1987 roku, ponieważ w przedłożonych świadectwach wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 28 sierpnia 2012 roku oraz 19 lipca 2012 roku ze Szpitala (...) im. N. B. A. w Ł. zakład pracy nie powołuje się na odpowiednie zarządzenie właściwego ministra ze wskazaniem działu, pozycji, punktu tego zarządzenia zawierającego stanowisko enumeratywnie wymienione w resortowym akcie prawnym. Zaliczenie tych okresów w chwili obecnej pozostaje bez wpływu na ustalenie rekompensaty ponieważ po uwzględnieniu tych okresów ubezpieczony nie spełni warunku 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

(decyzja – k. 9-11 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W. H. odwołał się od obu powyższych decyzji w części odmawiającej mu przyznania rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zarzucając jej:

1. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 pkt 5 oraz art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 32 ust 1 ustawy emerytalnej poprzez błędną wykładnię i błędne zastosowanie skutkujące przyjęciem, że nie posiada co najmniej 15 letniego stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień 31 grudnia 2008 roku uprawniającego do przyznania rekompensaty podczas gdy w okresie od dnia 1 września 1978 roku do dnia 31 stycznia 2003 roku pracował na stanowisku technika dentystycznego tj. wykonywał pracę szczególną, a więc i na dzień 1 stycznia 1999 roku i na dzień 31 grudnia 2008 roku posiadał wymagany staż pracy w warunkach szczególnych, co w konsekwencji obliguje do przyznania prawa do rekompensaty określonej w art. 21 ustawy i doleczenie jej do kapitału początkowego, a w konsekwencji kwotowe zwiększenie emerytury;

2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 23 ust 2 ustawy w zw. z art. 173-174 ustawy emerytalnej poprzez błędne zastosowanie skutkujące niedoliczeniem rekompensaty do kapitału początkowego i obliczenie w ten sposób wysokości emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych i równocześnie ponowne ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem tej rekompensaty.

(odwołania – k. 3-14, k. k.3-14 w aktach o sygn. VIII U 2897/21 załączonych do sprawy)

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, przytaczając argumentację zawartą w zaskarżonych decyzjach. Jednocześnie wskazano, że w świadectwie przedłożonym przez wnioskodawcę powołano wykaz A dział IV poz. 17 tj. dział dotyczący prac w przemyśle chemicznym – prace przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz przy produkcji surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa oraz przy produkcji wosków i woskoli, a jednocześnie dział XII określający prace świadczone w służbie zdrowia, gdzie pracował wnioskodawca nie określa pracy technika dentystycznego uznawanej za wykonywaną w szczególnych warunkach. (odpowiedź na odwołania – k. 57-57 verte, k. 15-15 verte w aktach o sygn. VIII U 2897/21 załączonych do sprawy)

Sąd na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawy obu odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. (postanowienie – k. 17 w aktach o sygn. VIII U 2897/21 załączonych do sprawy)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. H. urodził się w dniu (...). (okoliczność bezsporna)

Z zawodu jest technikiem dentystycznym. (kwestionariusz osobowy – k. 1, podanie – k. 2, życiorys – k. 3, dyplom – k. 4, wniosek – k. 6, karta – k. 7 w aktach osobowo – płacowych (koperta) – k. 68)

W okresie od dnia 1 września 1978 roku do dnia 31 grudnia 1981 roku skarżący zatrudniony był w Szpitalu (...) Akademii Medycznej im. (...) w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku technika dentystycznego. (świadectwo pracy – k. 3 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 5, k. 8, k. 32, umowa o pracę – k. 8 w aktach osobowo – płacowych (koperta) – k. 68)

Pracodawca wystawił W. H. świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazując w nim, że ubezpieczony wykonując pracę technika dentystycznego od dnia 1 września 1978 roku do dnia 31 grudnia 1981 roku w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy produkcji i przetwórstwie żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcji surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa, produkcji wosków i woskoli wymienione w wykazie A dziale IV poz. 17 pkt 2 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia

Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 roku. (świadcstwo – k. 7 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Z dniem 1 stycznia 1982 roku odwołujący został przyjęty do pracy w Akademii Medycznej w Ł. na stanowisko technika dentystycznego w Zakładzie (...) i pracował tam do dnia 30 kwietnia 1986 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku technika/technika dentystycznego. (świadcstwo pracy – 219 w aktach osobowo – płacowych (koperta) – k. 68)

Od dnia 1 maja 1986 roku do dnia 31 grudnia 1987 roku W. H. był ponownie zatrudniony w Szpitalu (...) Akademii Medycznej im. (...) w okresie w pełnym wymiarze czasu pracy i w tym wykonywał pracę na stanowisku technika dentystycznego. (świadcstwo pracy – k. 5 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 3 -4, umowa o pracę – k. 52 w aktach osobowo – płacowych (koperta) – k. 68)

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...) Szpital (...) Medycznego w Ł. w dniu 19 lipca 2012 roku wystawił wnioskodawcy świadcstwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym poświadczył, że w okresie od dnia 1 maja 1986 roku do dnia 31 grudnia 1987 roku W. H. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na stanowisku technika dentystycznego tj. produkcja i przetwórstwo żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcje surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa , produkcja wosków i woskoli na stanowisku technika dentystycznego wymienionym w wykazie A dziale IV poz. 17 pkt 2 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu (...). (świadcstwo – k. 19, k. 66 w aktach osobowo – płacowych (koperta) – k. 68)

W wyżej wskazanych okresach zatrudnienia w pracy skarżącego nie było żadnych przestoi. Zakres jego obowiązków faktycznie nie zmieniał się. Ubezpieczony przez cały ten okres, niezależnie od tego kto był formalnie jego pracodawcą, wykonywał prace techniczno – protetyczne na stanowisku technika dentystycznego zlecone mu przez Zakład (...), tj. wytwarzał protezy całkowite, częściowe – z akrylu, w porcelanie oraz mosty. (zeznania świadka T. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:25:50 – 00:38:16, zeznania świadka W. Ś. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:47:10- 00:54:10, zeznania świadka G. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:03:08- 01:10:26, przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:31:50 – 01:33:54 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami 00:01:36 – 00:23:29)

Odwołujący zajmował się obróbką metalu, akryli ze szkodliwym metakrylanem metylowym, obróbką gipsu, który również zawierał substancje szkodliwe. (zeznania świadka T. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:38:16 – 00:44:05)

Powyższe czynności wnioskodawca wykonywał w ten sposób, że proszek zalewał silnie toksycznym monomerem, czyli płynem o silnym zapachu. Była to substancja żrąca. Obróbka metalu polegała na manualnym kształtowaniu elementów niezbędnych do produkcji uzupełnień protetycznych. Akryl wyrabiał manualnie przez połączenie dwóch silnie działających substancji monomeru i polimeru, które wiązały się pod wpływem temperatury w odpowiednich urządzeniach. W dalszej kolejności skarżący ów akryl wkładał do wcześniej przygotowanych form protez. Następnie wybijał z gipsowych negatywów. Później obrabiał te części (modele) z form, gładził i polerował, zarówno ręcznie jak i na okrawarce. Proces ten wytwarzał pył. Ubezpieczony naprawiał także protezy używając do tego akrylu i toksycznego monomeru, będąc cały czas narażonym na działanie chemiczne. (zeznania świadka T. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:38:16 – 00:45:23, zeznania świadka W. Ś. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:47:10- 00:54:10, zeznania świadka G. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:03:08- 01:10:26, przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:31:50 – 01:33:54 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami 00:01:36 – 00:23:29)

Skarżący pracował też z metalem montowanym przy mostach. (...) ten obrabiany był frezami, wytwarzały się drobne opiłki metalu. Opiłki dostawały się na twarz. Nie było zabezpieczeń, co powodowało problemy dermatologiczne. (zeznania świadka W. Ś. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:54:10- 01:00:24 – płyta CD – k.94)

Przez cały sporny okres zatrudnienia wnioskodawca był technikiem dentystycznym, wykonywał pracę tylko na tym stanowisku. (zeznania świadka T. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:25:50 – 00:38:16, zeznania świadka W. Ś. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:00:24- 01:01:54, zeznania świadka G. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:03:08- 01:10:26, przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 01:31:50 – 01:33:54)

Wykonywana przez wnioskodawcę praca na stanowisku technika dentystycznego w Szpitalu (...) Akademii Medycznej im. (...) nie różniła się niczym od tej wykonywanej na rzecz Akademii Medycznej w Ł. czy (...) w Ł.. (zeznania świadka T. P. e-protokół rozprawy w dniu 26 kwietnia 2022 roku 00:32:36 – 00:38:16)

Na kserokopii plakietki używanej przez wnioskodawcę w spornym okresie zatrudnienia widnieje: Instytut Stomatologii (...) w Ł. Zakład (...) – technik dentystyczny, starszy technik. (kserokopia plakietki – k. 96)

Decyzją nr (...) z dnia 24 czerwca 2004 roku stwierdzono u wnioskodawcy choroby zawodowe: przewlekłą chorobę układu ruchu wywołaną sposobem wykonywania pracy pod postacią przewlekłego zapalenia nadłykcia bocznego kości ramiennej prawej oraz przewlekłą chorobę obwodowego układu nerwowego wywołaną sposobem wykonywania pracy pod postacią zespołu rowka nerwu łokciowego. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że powyższe stwierdzone u odwołującego jednostki chorobowe pozostawały w związku ze sposobem wykonywania przez niego pracy na stanowisku technika dentystycznego. (decyzja – k. 41-42, k. 45-45 verte)

Wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, X Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt XP 61/13 z dnia 28 marca 2013 roku po rozpoznaniu sprawy z powództwa W. H. przeciwko Uniwersytetowi Medycznemu w Ł. o ustalenie pracy w warunkach szczególnych oddalono powództwo z uwagi na brak wykazania interesu prawnego w wytoczeniu powództwa. (wyrok z uzasadnieniem – k. 21, k. 23-29)

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi, VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt VII Pa 172/13 z dnia 27 sierpnia 2013 roku po rozpoznaniu sprawy z powództwa W. H. przeciwko Uniwersytetowi Medycznemu w Ł. o ustalenie pracy w warunkach szczególnych na skutek apelacji powoda od wyroku sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, X Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 marca 2013 roku oddalono apelację. (wyrok – k. 22)

Decyzją z dnia 21 kwietnia 2004 roku organ rentowy ustalił kapitał początkowy W. H. na dzień 1 stycznia 1999 roku. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 86,88%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1060,71 zł. ZUS ustalił w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 86,88% przez kwotę 1220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie o emeryturach i rentach z FUS ($86,79\% \times 1\ 220,89\ \text{zł} = 1060,71\ \text{zł}$). Przyjęto łącznie 19 lat, 11 dni, tj. 239 miesięcy okresów składkowych oraz 2 miesiące, 6 dni, tj. 2 miesiące okresów nieskładkowych. Wysokość 24% kwoty bazowej wyniosła 293,01 zł. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 63,91%. Średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat przyjęto w ilości 209 miesięcy. W związku z powyższym wysokość kapitału początkowego ustalona na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniosła 96 798,35 zł.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił okresów: od 1 sierpnia 1981 roku do dnia 30 września 1981 roku; od dnia 21 grudnia 1981 roku do dnia 24 grudnia 1981 roku, od dnia 21 października 1987 roku do dnia 20 listopada 1987 roku, gdyż w tych okresach ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym.

(decyzja – k. 19-20 plik I załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 16 września 2021 roku wnioskodawca złożył do ZUS wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą. (wniosek – k. 1-6 verte plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty zawarte w załączonych do akt sprawy aktach ZUS oraz na podstawie osobowych źródeł dowodowych w postaci zeznań wnioskodawcy oraz powołanych w sprawie świadków, jak i dokumentów z akt osobowo – placowych skarżącego dotyczących jego spornego okresu zatrudnienia.

Zgromadzonym dowodom Sąd dał wiarę. Zeznanie świadków – osób niezainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy na korzyść którejkolwiek ze stron, a jednocześnie pracowników tego samego Instytutu Stomatologii Akademii Medycznej w Ł., w tym samym czasie co wnioskodawca na stanowisku technika dentystycznego, nie budzą wątpliwości przy ocenie ich wiarygodności, nie są wzajemnie ze sobą ani z treścią załączonych do akt sprawy dokumentów sprzeczne, wzajemnie ze sobą korespondują. Co również istotne zeznanie ubezpieczonego oraz powołanych w sprawie świadków nie zostały zasadnie podważone przez organ rentowy w toku procesu.

Jednocześnie Sąd oddalił wnioski dowodowe skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu BHP, zobowiązanie ZUS do złożenia wykazu osób, którym przyznano emerytury pomostowe lub rekompensaty do emerytury z województwa (...) zatrudnionych na stanowisku techników dentystycznych, z podziałem na tych, którzy musieli przeprowadzać sprawę sądową oraz wnioski dowodowe pełnomocnika ZUS o załączenie do niniejszej sprawy akt sprawy X P 61/13 Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi na fakt treści pozwu i stanowiska byłego pracodawcy Akademii Medycznej w Ł. co do pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych oraz o zwrócenie się do Akademii Medycznej w Ł. o nadesłanie charakterystyki stanowiska technika dentystycznego, uznając, że zgromadzony w sprawie materiał dowody jest wystarczający do wydania przedmiotowego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania zasługują na uwzględnienie.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (ust.2).

Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie cytowanej ustawy (ust.3).

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Przepis art.2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 maja 2017 r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 września 2017 r., III AUa 529/16).

Stosownie natomiast do treści art.32 ust.2 ustawy emerytalnej za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z § 1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W świetle § 2 ust.1 wskazanego rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 r. II UKN 417/97 – (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 r. II UKN 39/00 Prok. i Prawo (...)).

A zatem należy wskazać, że prawo do rekompensaty, zgodnie z powołaną ustawą o emeryturach pomostowych, mają osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. (tzw. przesłanki pozytywne).

W rozpoznawanej sprawie kwestią sporną było, czy wnioskodawca posiada co najmniej 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach uprawniający go do rekompensaty w myśl cyt. wyżej przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszym postępowaniu, w szczególności dowody z akt osobowych (świadczenia pracy, umowy o pracę, karty obiegowe zmian) oraz z zeznań świadków oraz wnioskodawcy - w powiązaniu z dokumentami zawartymi w aktach ubezpieczeniowych – pozwoliły na uznanie, że wnioskodawca spełnia warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Należy wskazać, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 ww. rozporządzenia stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 roku sygn. III AUa 3113/08, Lex nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 roku sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 roku sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apellacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60).

Sąd nie jest zatem w żaden sposób związany oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę w wystawionym pracownikowi świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ma ono służyć jedynie celom dowodowym. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (art. 233 § 1 k.p.c.) (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. I UK 316/08, LEX nr 707858, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r., sygn. akt III UK 213/10, LEX nr 950436).

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego, przed Sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - (...)LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

Podkreślić należy, że istotnym jest jakie prace realnie w toku swojego zatrudnienia wykonywał skarżący bowiem sama nazwa stanowiska (lub brak tej nazwy) nie może dyskwalifikować faktycznie wykonywanych prac w spornym okresie zatrudnienia jako prac wykonywanych w szczególnych warunkach.

Dla celów ustalenia pracy w warunkach szczególnych znaczenie ma nie nazewnictwo zajmowanych stanowisk, lecz faktyczny zakres wykonywanych prac.

W istocie Sąd miał na względzie treść świadectw pracy wystawionych przez (...) Medyczny w Ł., w tym świadectwa z dnia 8 lutego 2016 roku, z którego wynikało że wnioskodawca zatrudniony był w Akademii Medycznej w Ł. od dnia 1 stycznia 1988 roku do dnia 30 września 2002 roku w pełnym wymiarze czasu pracy oraz w okresie od dnia 1 października 2002 roku do dnia 31 stycznia 2003 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku starszego technika. Spójne zeznania powołanych w sprawie świadków, którzy potwierdzili charakter pracy ubezpieczonego, korespondujące z przesłuchaniem wnioskodawcy wskazują jednoznacznie, że w okresie od 1978 do 2003 roku wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Instytucie Stomatologii Akademii Medycznej w Ł. - Zakładzie (...) i przez cały w/w okres wykonywał prace techniczno – protetyczne wyłącznie na stanowisku technika dentystycznego.

Wskazane osobowe źródła dowodowe znajdują również odzwierciedlenie w treści dokumentów złożonych w toku postępowania, takich jak choćby: kopii legitymacji wystawionej przez Akademię Medyczną w Ł. na rok 1988, z której wynika że wnioskodawca zatrudniony był na stanowisku technika dentystycznego oraz kserokopii plakietki używanej przez wnioskodawcę w spornym okresie zatrudnienia, na której widnieje zajmowane przez niego stanowisko pracy - technika dentystycznego, starszego technika.

Z powyższych okoliczności ubezpieczony wywodził, że skoro w całym spornym okresie zajmował to samo stanowisko technika dentystycznego, to wykonywana przez niego praca winna zostać zaliczona do prac w warunkach szczególnych stosownie do treści wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.), tj.- wymienionych w wykazie A dział IV (w chemii) poz. 17.

Sąd ma na uwadze – co potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 1 czerwca 2010 r., sygn. akt II UK 21/10 (LEX nr 619638) – że w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo – branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym.

Zważyć jednak należy, iż istotę zagadnienia stanowi szkodliwość dla zdrowia pracownika, wynikająca z warunków pracy, charakterystycznych nie tylko dla branży, w ramach której funkcjonował pracodawca wnioskodawcy, ale również do której należała jego wyodrębniona jednostka organizacyjna w jakiej świadczył on pracę (zob. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 24 marca 2016r. sygn. akt III AUa 975/15, LEX nr 2044303).

Niezależnie od tego w jakim konkretnym podmiocie medycznym był zatrudniony skarżący – czy to w Szpitalu (...) czy w Akademii Medycznej w Ł. czy też w Uniwersytecie Medycznym w Ł. – pracę tę zawsze wykonywał w tym samym miejscu - Instytucie Stomatologii - Zakładzie (...), zajmując się wyłącznie wykonywaniem protez całkowitych, częściowych – z akrylu, w porcelanie oraz wykonywaniem mostów i w tym celu dokonywał obróbki metalu, akryli ze szkodliwym metakrylanem metylowym, gipsu, który również zawierał substancje szkodliwe, pracując w pyłe wytwarzany przy obróbce.

Wobec powyższego Sąd uznał, iż odwołujący w całym powyższym okresie zatrudnienia - od dnia 1 września 1978 roku do dnia 31 stycznia 2003 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych na stanowisku technika dentystycznego, którą należy zakwalifikować zgodnie z działem IV "w chemii", poz. 17 wykazu A rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. – produkcja i przetwórstwo żywic i tworzyw sztucznych oraz produkcja surowców, półproduktów i środków pomocniczych stosowanych do ich produkcji i przetwórstwa. Stanowisko technika dentystycznego zostało wymienione również w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r., w dziale IV poz. 17 pkt 1.

Stanowisko Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę potwierdza również wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 6 marca 2013r. (sygn. akt III AUa 1243/12), w którym stwierdzono, że zarządzenie resortowe Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r. za pracę w warunkach szczególnych uznaje pracę technika dentystycznego jako pracę w przemyśle chemicznym.

Po zaliczeniu spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku technika dentystycznego do pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczony legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze przekraczającym 15 lat.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje kwestia oddalenia przez sąd pracy powództwa skarżącego o ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, bowiem roszczenie to z powodu uznania braku interesu prawnego w jego dochodzeniu – nie zostało przez ten sąd merytorycznie rozpoznane. Nie zachodzi więc w tym względzie powaga rzeczy osądzonej czy związanie Sądu rozpoznającego przedmiotową sprawę omawianym rozstrzygnięciem.

Wobec powyższego Sąd z mocy art.477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznał W. H. prawo do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego oraz zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych do doliczenia do kapitału początkowego stanowiącego podstawę obliczenia emerytury W. H. rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach.